

Verslag debriefing CSW66

21 april 2022

Op 21 april 2022 vond de Nederlandse debriefing over de 66e sessie van de VN *Commission on the Status of Women* (CSW66) plaats. Deelnemers van uiteenlopende maatschappelijke organisaties en twee ministeries namen hieraan deel. De bijeenkomst vond plaats op het kantoor van WO=MEN in Den Haag. Het was ook mogelijk om online bij de bijeenkomst aanwezig te zijn.

De hybride debriefing werd geopend door Nadia van der Linde (WO=MEN) die iedereen welkom heette en het CSW proces van het afgelopen jaar samenvatte. Vervolgens gaf Paula Thijs (Atria) een presentatie van de analyse van het slotdocument. Renate Adriaansens (UN Women) vertelde over het CSW Youth Forum, de rol van jongeren tijdens de CSW en de *Methods of Work*. Hierna volgde Sanne van der Voort (WECF) met een korte reflectie op haar rol als NGO vertegenwoordiger, de samenwerking met de delegatie en de dynamieken in de CSW weken in New York. Delegatieleden Lianne Post (OCW), Cornelieke Keizer (ministerie van Buitenlandse Zaken-BZ) en Robin Vogel (permanente vertegenwoordiging in New York, een van de leden van het EU-onderhandelingsteam) deelden hun kijk op de onderhandelingen en de ervaren oppositie. Tot slot was er ruimte voor de deelnemers uit het maatschappelijk middenveld om hun ervaringen te delen, vragen te stellen en vervolgacties te bespreken.

Betrokkenheid van het bredere maatschappelijke middenveld

- Nadia sprak haar dankbaarheid uit voor de openheid van en de interactie met de delegatie. De bereidheid en inzet om steeds weer om tafel te gaan, om updates te delen en om de inbreng van het maatschappelijk middenveld serieus te nemen. Nadia geeft aan te hopen daar mee door te kunnen gaan. En ook dat Nederland een sterkere rol kan spelen om dit participatiemodel verder te verspreiden, in de EU en wereldwijd.
- Er zijn een aantal side-events georganiseerd in samenwerking met Nederlandse organisaties, OCW, BZ en internationale organisaties. Deze side-events waren mooie mogelijkheden om in gesprek te gaan met elkaar en om kennis te delen. Ook gaf dit de mogelijkheid om specifieke thema's of gemeenschappen die minder aandacht krijgen of veel gestigmatiseerd worden meer zichtbaarheid te geven.
- WO=MEN organiseerde dagelijks briefings met delegatieleden tijdens de CSW over de onderhandelingen. Hier kon iedereen online aan deelnemen.
- Deze CSW was de meest hybride die we ooit meegemaakt hebben. Dit jaar mochten alleen overheden aanwezig zijn. Tot twee dagen van tevoren, toen ngo's ineens toch toegelaten werden. Hierdoor is het voor heel weinig mensen gelukt om er naar toe te gaan en was er nauwelijks ngo participatie ter plaatse. Dit was een groot gebrek.

Agreed Conclusions

Hieronder volgen een aantal hoofdpunten uit de analyse van het slotdocument door Atria. Hiervoor is er gekeken naar veranderingen ten opzichte van de aanbevelingen uit het maatschappelijk middenveld in Nederland, de consultaties met het maatschappelijk middenveld en de delegatie en de side-events tijdens de CSW66.

- Er worden belangrijke verwijzingen gemaakt naar het verband tussen de gevolgen van klimaatverandering en de aantasting van het milieu en de gevolgen voor vrouwen en meisjes.
- Er worden goede verwijzingen gemaakt naar **intersectionele vormen van discriminatie** waar meisjes en vrouwen mee te maken krijgen. (Kanttekening hierbij: dit is geen winst geboekt t.o.v. voorgaande jaren.) Daarnaast is het goed dat specifiek de discriminatie van inheemse vrouwen en meisjes wordt erkend.
- Er **ontbreekt referentie naar een aantal belangrijke factoren van de klimaatcrisis**. Zo worden de fossiele industrie, het energiesysteem, energiearmoede en de daarbij behorende genderdimensies niet genoemd. De **klimaaturgentie ontbreekt**, ondanks dat het zorgwekkende IPCC rapport nota bene in de week van de CSW werd uitgebracht.
- De aanpak blijft gender 'responsive' genoemd. **Gendertransformatief wordt niet benoemd**, hierop is dan ook geen vooruitgang geboekt.
- Het is positief dat de capaciteit en coördinatie van **nationale dataverzameling** versterkt moet worden, met aandacht voor privacy rechten en gegevensbescherming. Ook staat er specifiek in de tekst dat data gedissaggregeerd moet zijn naar o.a. geslacht, inkomen, leeftijd en etniciteit.
- Ook het ondersteunen en financieren van onderzoek en analyses om de impact van klimaatverandering, milieudegradatie en rampen op meisjes en vrouwen wordt benoemd. En er wordt opgeroepen om ontwikkelingslanden hierbij te ondersteunen.
- Echter staan er **geen krachtige en concrete afspraken** in over het versterken en coördineren van dataverzameling, inclusief data over 'loss and damage', en het gebruik van internationaal gestandaardiseerde methoden. Het blijft daarmee **vrijblijvend** en het is de vraag wat lidstaten hiermee gaan doen. Dit is een gemiste kans.
- Er is **wel aandacht voor de gevolgen, maar niet voor de onderliggende oorzaken** van de ongelijke impact van de klimaat- en biodiversiteitscrises op meisjes en vrouwen.
- De kennis van lokale en inheemse gemeenschappen wordt niet specifiek genoemd in de tekst. Er wordt slechts verwezen naar de aanvulling van traditionele kennis op gedissaggregeerde data in relatie tot rampen risico verlagings.
- Het is positief dat regeringen worden opgeroepen om **doelstellingen vast te stellen voor een genderbalans in participatie, vertegenwoordiging en leiderschapsposities van vrouwen in besluitvormingsprocessen**. Ook worden tijdelijke quota als voorbeeld genoemd.
- De participatie en bijdrage van inheemse en rurale vrouwen en meisjes wordt specifiek benoemd. Helaas wordt in deze paragraaf **veel taal gebruikt die de kracht van de toezeggingen vermindert**. Woorden als 'as appropriate' bieden ruimte aan landen om de aanbevelingen te negeren.
- Er worden **geen concrete toezeggingen over de ondersteuning en financiering van (feministische) bewegingen gedaan**. Bovendien ontbreekt financiering en ondersteuning van feministische organisaties die werken op de intersectie van gender en klimaatrechtvaardigheid
- Er staat **krachtige taal in over het voorkomen, aanpakken en uitbannen van alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes**. Zowel online als offline geweld worden genoemd.
- Het is goed dat de **bescherming van vrouwelijke journalisten** en media-medewerkers specifiek benoemd wordt. Het is voor het eerst in de Agreed Conclusions van de CSW dat vrouwelijke journalisten genoemd worden.
- Voor het eerst in de geschiedenis van de CSW maakt de universele **toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg** ook deel uit van de inleidende paragrafen.
- Tot slot wordt er benoemd dat er maatregelen moeten worden genomen om belangrijke internationale verdragen te ratificeren die bescherming bieden tegen gendergerelateerd

geweld en seksuele intimidatie. Een kanttekening hierbij: **De referentie naar de ILO conventie 190 mist.** Het ratificeren van deze conventie was opgenomen in de aanbevelingen van het Nederlands Maatschappelijk Middenveld, omdat het belangrijk is dat Nederland dit ondertekent. We hopen dat deze oproep uit de Agreed Conclusions Nederland momentum geeft om het verdrag te ratificeren.

- Helaas wordt slechts verwezen naar Women Human Right Defenders en niet naar Women *Environmental* Human Right Defenders, terwijl er wel zgn. ‘Agreed Language’ hierop is in de Human Rights Council en VN Algemene Vergadering.

Jongerenparticipatie tijdens de CSW

Renate Adriaansens (National Gender Youth advocate UN Women) vertelt over jongerenparticipatie, het Youth Forum en de *Methods of Work* (hoe de formele mechanismen van de CSW werken).

- Betrokkenheid jongeren: Vooraf waren er twee bijeenkomsten tussen jongeren en de delegatie met mogelijkheden voor het geven van input. Dat was heel fijn. We hopen dat dit volgend jaar meer kan worden uitgebouwd. Daarbij gaat het om eerder al bijeenkomsten in te brengen, meer duidelijkheid over wie hier aanwezig zijn, en zorgen dat dit een goede representatie is van de jongeren die zich in NL inzetten op de thema’s waar de CSW over gaat.
- Over de *Agreed Conclusions*: Renate geeft aan blij te zijn met het benoemen van taal rond meisjes en jongerenorganisaties. Helaas komen *Youth Peace and Security* en *Generation Equality Forum* niet voor in de *Agreed Conclusions*. Het benoemen daarvan is belangrijk voor het erkennen van het werk van onder andere jongeren wereldwijd. Verder benoemd Renate dat het goed is dat de financiering van organisaties wordt genoemd. Echter mist toegankelijkheid hier, terwijl dit voor jongeren juist extra belangrijk is.
- Over de *Methods of Work*: We vinden het heel jammer dat er geen extra ruimte is gecreëerd voor het brede maatschappelijk middenveld. Dit is nog steeds enorm beperkt. Tegelijkertijd is er ook winst behaald: een *Youth dialogue* wordt wel genoemd. Hierbij gaat het specifiek om jongerenvertegenwoordigers in delegaties waarbij het dus niet gegarandeerd is dat dit een vertegenwoordiger is vanuit het maatschappelijk middenveld. Vanuit die gedachte zouden we het een belangrijke stap vooruit vinden als de delegatie in Nederland een vaste jongerenvertegenwoordiger (gekozen door het maatschappelijk middenveld) zou toevoegen aan de CSW delegatie.

Inbreng van de delegatie

De Nederlandse delegatie naar de CSW werd dit jaar fysiek bijgewoond door Robbert Dijkgraaf, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Virtueel waren Evelyn Wever-Croes, minister-president van Aruba en Silveria Jacobs, minister-president van St. Maarten aanwezig.

- Voor de Nederlandse delegatie was het een bijzondere CSW. Het was een hybride event én het was een nieuw thema. Dit leverde kansen op, omdat er nieuwe taal geïntroduceerd kon worden. Tegelijkertijd vormde dit ook een gevaar, omdat er geen *agreed language* was waarop kon worden teruggevallen. Dat maakte het extra belangrijk voor de delegatie om input te ontvangen van het maatschappelijk middenveld.
- Dank wordt uitgesproken voor het ontvangen van de vele input van het maatschappelijk middenveld. Op alle tijdstippen.
- In het slotwoord van het side-event gaf minister Dijkgraaf aan dat het noodzakelijk is dat er een intersectionele lens komt in het klimaatbeleid.

De onderhandelingen en uitkomsten

De Nederlandse delegatie had dit jaar twee hoofdprioriteiten: het benadrukken van het naleven van

mensenrechten van alle vrouwen en meisjes én een sterkere positie van het maatschappelijk middenveld. De nationale prioriteiten kwamen aardig overeen met de prioriteiten opgesteld door het NLse maatschappelijk middenveld.

- De onderhandelingen verliepen dit jaar moeizaam en het was lastig om consensus te vinden. De onderhandelingen leken lange tijd te verzanden in een discussie rondom paragrafen die uit de verdragen van Glasgow en Parijs kwamen. Mede dankzij de actieve rol van de directeur van UN Women en de oproep van de Zuid Afrikaanse voorzitter van de CSW kwam er weer vooruitgang.
- Ook de facilitator (Duitsland) heeft een belangrijke rol gespeeld in de duur van de onderhandelingen. Die waren dit jaar 60 uur in plaats van 160 uur vorig jaar.
- De Nederlandse delegatie is blij dat er (kleine) stappen vooruit zijn gemaakt.
- Binnen de EU was er dit jaar al vroeg en relatief snel een positie vastgesteld. Dit was positief en is niet altijd vanzelfsprekend. Dit heeft bijgedragen aan de stappen die gezet zijn. Door continu te blijven aandringen op de nexus tussen gender en klimaat is er tegenwicht geboden aan conservatieve taal.
- De rol van Rusland was dit jaar een olifant in de kamer, ook voorafgaand aan de CSW.
- De samenwerking met jongeren dit jaar verliep goed. Er is hoop om dit volgend jaar te kunnen uitbreiden. Dit jaar wordt 'youth' tien keer genoemd in de *Agreed Conclusions*. Dit kan natuurlijk nog veel beter, maar het feit dat het erin staat is echt een bouwsteen voor de komende jaren.

NGO vertegenwoordiger ervaring

Sanne van de Voort (WECEF) was dit jaar de CSW NGO vertegenwoordiger en blikt terug op haar rol, het proces en de uitkomsten van de CSW.

- Sanne geeft aan dat er een hele fijne samenwerking is geweest met en tussen het maatschappelijk middenveld. Nederland heeft hierin een voortrekkersrol. We hopen dit model van samenwerking te kunnen verspreiden naar andere landen. In New York waren een aantal NGO vertegenwoordigers aanwezig, die lang niet zo vroeg in het proces betrokken zijn geweest.
- Daarnaast geeft Sanne aan positief verrast te zijn over de getoonde interesse en betrokkenheid van minister Dijkgraaf. We hopen nu dat hij het gesprek over gender en klimaat ook kabinetsbreed en overstijgend aangaat.
- Het thema klimaat en milieu zorgde ervoor dat landen die normaal gesproken gezien worden als progressieve bondgenoten, nu niet altijd even progressief en meedenkend waren, bijvoorbeeld op thema's als klimaatfinanciering.
- Deelname feministische organisaties uit de hele wereld was helaas niet mogelijk dit jaar. Sanne benoemt dat er toch goede online samenwerking is geweest en dat er veel campagnes online zijn gehouden die de aanwezige ngo's in New York daar zoveel mogelijk onder de aandacht probeerde te brengen. Bijvoorbeeld van Afrikaanse feministen met hun #AfricaDisruptCSW twitter-campagne, en feministen van Pacifische eilanden: #CSW66Pacific
- Wat betreft de *Agreed Conclusions* werd er volgens Sanne in de onderhandelingszaal veel tijd besteed aan het herkauwen van andere internationale afspraken op het gebied van klimaat, bijvoorbeeld het Parijsakkoord. Ze had gehoopt dat de bestaande teksten zouden worden aangevuld. En op meer urgentie en concretere beloftes dan wat er nu in de tekst staat. Bijvoorbeeld op het gebied van toegankelijkheid van klimaatfinancieringsmechanismen, en over bescherming van *Women Environmental Human Right Defenders*. Nu worden alleen 'Women Human Rights Defenders working on issues related to the environment' genoemd.

- Ook geeft Sanne aan dat er in de *Agreed Conclusions* taal is afgezwakt, die landen mogelijkheden geeft om onder de afspraken uit te komen. O.a. op het gebied van leiderschapsrol van jonge vrouwen en meisjes en de verantwoordelijkheid van de private sector. Het is zorgelijk dat er zo vrijblijvend wordt gesproken over de verantwoordelijkheid van de private sector. Juist nu is het belangrijk dat bedrijven verplichte 'due diligence' gaan doen. We hopen dat Nederland en de EU in de nieuwe IMVO wetgeving (nu in ontwikkeling) wél deze waarborging opnemen.

Discussie

Er vond een levendige discussie plaats met het publiek (fysiek en virtueel aanwezig). De volgende punten kwamen onder andere aan bod:

- De rol van de NGO vertegenwoordiger: wij kunnen uitleggen hoe we dit in Nederland aanpakken en wanneer we beginnen met de voorbereidingen. De vraag werd gesteld of het mogelijk is dat we met het maatschappelijk middenveld en de Nederlandse delegatie aanbevelingen en best-practices schrijven over de rol van de ngo vertegenwoordiger om het zo ook beter internationaal te kunnen promoten. Hier werd vanuit de delegatie enthousiast op gereageerd.
- Er werd voorgesteld om samen met de ministeries van OCW, BZ en EZK een workshop te organiseren om de dialoog voort te zetten over de CSW aanbevelingen. Zodat ook ambtenaren de waarde inzien van de implementatie van de aanbevelingen. Er wordt opgemerkt dat er rond energie en klimaat veel te halen valt, zoals geld en samenwerking. De meeste financiering zit op klimaat en energietransitie, alleen daar mist nu een gender component. De intersectionele benadering mist, terwijl er een enorme hoeveelheid aan kennis, samenwerking en financiering is. Samenwerking is dus essentieel.
- Ook wordt gezegd dat regels van buitenaf (EU-regels) steeds meer druk leveren. Ook van onderaf en vanuit de samenleving komt er meer druk. Op nationaal niveau zitten we daarmee in een sandwich. Het zou helpen als er intern ook druk kan komen.
- Er wordt verzocht om de hybride vorm van deze debriefing te behouden. Dit maakt het meer inclusief en scheelt aan reiskosten.
- De vraag welke rol Rusland heeft gespeeld in het tegenhouden van *Women, Peace and Security* wordt gesteld. Hierop wordt geantwoord dat er ook bij India en Cuba veel weerstand was.
- Tot slot wordt er gezegd dat de betekenisvolle participatie in besluitvormingsprocessen van vrouwen en meisjes niet alleen een recht is, maar ook een waardevolle bijdrage voor het oplossen van problemen. We moeten ons blijven focussen op de positieve bijdragen en deze zichtbaarder maken.

Concrete follow-ups en laatste opmerkingen:

Tot slot werd de sprekers gevraagd hoe zij met de analyses, vragen en suggesties van vandaag aan de slag gaan.

- De Nederlandse delegatie gaat kijken hoe jongeren in een eerder stadium betrokken kunnen worden.
- WO=MEN gaat actie nemen om de Nederlandse good practice(s) van de interactie met het maatschappelijk middenveld en de NGO vertegenwoordiger te documenteren en te delen, zoals werd voorgesteld tijdens de discussie.
- De publicatie van de nieuwe emancipatienota is na het zomerreces. In juni zal het maatschappelijk middenveld worden betrokken in een bijeenkomst door OCW. Dit is voor het schrijfproces van deze nota.

- Voor de volgende CSW zou het goed zijn om eerder te beginnen met het proces. Zodat er ook al voor de EU-coördinatie een gezamenlijke positie kan worden ingenomen. Daar begint het in oktober of november. Bovendien kunnen we zo onze samenwerking versterken op het thema. WO=MEN en Atria gaan hier naar kijken.
- Ook wat betreft de opvolging van de *Agreed Conclusions* zijn er een aantal concrete opvolgingen. Zo gaat de Directie Emancipatie aan de slag op ministerieel niveau met het agenderen van de uitkomsten van de CSW en deelt de delegatie (Gender Task Force) de belangrijkste uitkomsten met de delegatie van de COP27.

Tot slot wordt er aangegeven dat er elke week een CSW 'studie-uurtje' tijdens lunchtijd op dinsdag is. Hier wordt op basis van een gross list aan onderwerpen naar verdieping gezocht richting de volgende CSW. En er wordt met de implementatie van de aanbevelingen van dit jaar aan de slag gegaan. Iedereen is welkom hierbij aan te sluiten.

Aan iedereen die meedacht, meewerkte, meeschreef, bedankt!

Samen strijden we voor positieve verandering.

Meer weten?

- Lees [hier](#) de stukken over de CSW die naar de Tweede Kamer zijn verstuurd, inclusief een korte analyse van de uitkomsten door de Nederlandse delegatie.
- Lees [hier](#) de blogs van WO=MEN in New York.
- Lees [hier](#) meer achtergrondinformatie over de CSW, verslagen en blogs van CSW bijeenkomsten.